



***„Válsághelyzetek hatása a
pénzügyi és a rendvédelmi
szektorra”***

Tanulmánykötet

2022

*„Válsághelyzetek hatása a pénzügyi és a
rendvédelmi szektorra”*

Tanulmánykötet

Dr. Szendi Antal 60. születésnapjára

Kézirat lezárva: 2022.

Kiadja:
a Magyar Rendészettudományi Társaság
Vám- és Pénzügyőri Tagozata

Szerkesztette:
Szabó Andrea
Zsámbokiné Ficskovszky Ágnes

Felelős kiadó:
Szabó Andrea

ISBN: 978-615-6456-05-2

A mű szerzői jogilag védett. Minden jog, így különösen a sokszorosítás, terjesztés és fordítás joga fenntartva. A mű a kiadó írásbeli hozzájárulása nélkül részeiben sem reprodukálható, elektronikus rendszerek felhasználásával nem dolgozható fel, azokban nem tárolható, azokkal nem sokszorosítható és nem terjeszthető.

Tartalomjegyzék

Szerzők	8
Lektorok	10
Előszó és köszöntő!	12
Baráti köszöntések	14
Tanulmányok	24
Balázs Zsolt - Csaba Zágon - Nagy Klaudia: Válságkezelés az adó- és pénzügyi nyomozásban – a Covid19 világjárványra adott válaszok.....	26
Bogotyán Róbert Lajos: A felderítő tevékenység kiemelt szerepe a büntetés-végrehajtási intézetekben a Covid19 humánjárvány idején	40
Borzán Anita - Szekeres Bernadett: Gazdaságvédelem: számviteli értékelés szerepe a világjárvány hatásainak kezelésében.....	50
Czene-Polgár Viktória: Az óra körbe jár, de a forint marad – pénzügyi válságok és megoldási kísérletek 1892-től 1947-ig	62
Czenczer Orsolya: A koronavírus okozta válsághelyzet hatása a büntetés-végrehajtásra – rövid kitekintés	74
Erdős Ákos: Egyes „jövedéki drogok” iránti kereslet alakulása Magyarországon a Covid19 járvány első időszakában	82
Halasi Nóra: Az élelmiszerfogyasztás tendenciái az Észak-alföldi régióban.....	94
Lippai Zsolt - Csatári Károly: A budapesti Gozsdu-udvar rendezvényei biztosításának magán és közbiztonsági aspektusai	108
Magasvári Adrienn: A pénzügyőri szolgálat utánpótlásának kihívásai	124
Nagy Zoltán András: A lezárások kriminogén veszélyei.....	138
Pajor Andrea: Válság-adó-válságadó	150
Potoczki Zoltán: Válságadók az orosz-ukrán konfliktus tükrében.....	160
Suba László: Egy kommunikációs csatorna reneszánsza: Az újra „feltalált” telefon	170
Szabó Andrea: Rendvédelmi szervből központi hivatal – elemzés a jogszabályok tükrében	176
Zsámbokiné Ficskovszky Ágnes: A járványok elleni védekezésben használt leggyakoribb védőeszközök tarifális besorolása, különös tekintettel a Covid19-re	186

Szerzők

- Balázs Zsolt, dr., mesteroktató,
pénzügyőr ezredes,
Nemzeti Közszerológálati Egyetem Rendészettudományi Kar,
Vám- és Pénzügyőri Tanszék,
balazs.zsolt@uni-nke.hu
- Bogotyán Róbert, dr., mb. tanszékvezető,
bv. ezredes,
Nemzeti Közszerológálati Egyetem Rendészettudományi Kar,
Büntetés-végrehajtási Tanszék,
bogotyán.robert@uni-nke.hu
- Borzán Anita, Dr., PhD, egyetemi docens,
Budapesti Gazdasági Egyetem Pénzügyi és Számviteli Kar,
Számviteli Tanszék,
borzán.anita@uni-bge.hu
- Czenczer Orsolya, Dr., PhD, egyetemi docens, tudományos főmunkatárs,
bv. alezredes,
Nemzeti Közszerológálati Egyetem, Rendészettudományi Kar,
Büntetés-végrehajtási Tanszék,
czenczer.orsolya@uni-nke.hu
- Czene-Polgár Viktória, Dr., PhD., tanársegéd,
Nemzeti Közszerológálati Egyetem Rendészettudományi Kar,
Vám- és Pénzügyőri Tanszék
czene-polgar.viktoria@uni-nke.hu
- Csaba Zágón, Dr., PhD., adjunktus,
pénzügyőr alezredes,
Nemzeti Közszerológálati Egyetem Rendészettudományi Kar,
Vám- és Pénzügyőri Tanszék
csaba.zagon@uni-nke.hu
- Csatári Károly, kapitányságvezető-helyettes,
rendőr alezredes,
Budapesti Rendőr-főkapitányság, VII. kerületi Rendőrkapitányság,
CsatariKa@budapest.police.hu
- Erdős Ákos, tanársegéd,
pénzügyőr őrnagy
Nemzeti Közszerológálati Egyetem Rendészettudományi Kar,
Vám- és Pénzügyőri Tanszék
erdos.akos@uni-nke.hu
- Halasi Nóra, kockázatkezelési referens,
Nemzeti Adó- és Vámhivatal Hajdú-Bihar Megyei Adó- és Vámigazgatósága,
Kockázatkezelési Osztály,
halasi.nora@nav.gov.hu
- Lippai Zsolt, mesteroktató
rendőr alezredes,
Nemzeti Közszerológálati Egyetem Rendészettudományi Kar,
Magánbiztonsági és Önkormányzati Rendészeti Tanszék,
doktori hallgató, Nemzeti Közszerológálati Egyetem Rendészettudományi Doktori Iskola,
lippai.zsolt@uni-nke.hu

- ▶ Magasvári Adrienn, tanársegéd,
 pénzügyőr alezredes,
 Nemzeti Közszerológálati Egyetem Rendészettudományi Kar,
 Vám- és Pénzügyőri Tanszék
magasvari.adrienn@uni-nke.hu
- ▶ Nagy Klaudia,
 pénzügyőr főhadnagy,
 NAV Bűnügyi Főigazgatóság
- ▶ Nagy Zoltán András, Dr., PhD., egyetemi docens,
 Nemzeti Közszerológálati Egyetem Rendészettudományi Kar,
 Gazdaságvédelmi-, Kiberbűnözés Elleni Tanszék.
nagy.zoltan.andras@uni-nke.hu
- ▶ Pajor Andrea, dr., mesteroktató,
 Nemzeti Közszerológálati Egyetem Rendészettudományi Kar,
 Vám- és Pénzügyőri Tanszék
pajor.andrea@uni-nke.hu
- ▶ Potoczki Zoltán dr., mesteroktató
 pénzügyőr alezredes,
 Nemzeti Közszerológálati Egyetem Rendészettudományi Kar,
 Vám- és Pénzügyőri Tanszék
potoczki.zoltan@uni-nke.hu
- ▶ Suba László, dr., tanársegéd,
 pénzügyőr alezredes,
 Nemzeti Közszerológálati Egyetem Rendészettudományi Kar,
 Vám- és Pénzügyőri Tanszék
suba.laszlo@nav.gov.hu
- ▶ Szabó Andrea, Dr., PhD, tanszékvezető egyetemi docens,
 pénzügyőr ezredes,
 Nemzeti Közszerológálati Egyetem Rendészettudományi Kar,
 Vám- és Pénzügyőri Tanszék
szabo.andrea@uni-nke.hu
- ▶ Szekeres Bernadett, Dr., PhD, egyetemi adjunktus,
 Eötvös Loránd Tudományegyetem,
 Gazdálkodástudományi Intézet,
szekeres.bernadett@gtk.elte.hu
- ▶ Zsámbokiné dr. Ficskovszky Ágnes, mesteroktató,
 pénzügyőr alezredes,
 Nemzeti Közszerológálati Egyetem Rendészettudományi Kar,
 Vám- és Pénzügyőri Tanszék
zsambokine.ficskovszky.agnes@uni-nke.hu

Lektorok

- Magasvári Adrienn, tanársegéd,
pénzügyőr alezredes,
Nemzeti Közszerológálati Egyetem Rendészettudományi Kar,
Vám- és Pénzügyőri Tanszék
magasvari.adrienn@uni-nke.hu
- Molnár Katalin, Dr., PhD., egyetemi docens,
Nemzeti Közszerológálati Egyetem Rendészettudományi Kar,
Magatartástudományi Tanszék,
molnar.katalin@uni-nke.hu
- Nábrádi András, Dr., PhD., egyetemi tanár,
Debreceni Egyetem, Gazdaságtudományi Kar
nabradi.andras@econ.unideb.hu
- Németh Zsolt, Dr., PhD, egyetemi docens,
Nemzeti Közszerológálati Egyetem Rendészettudományi Kar,
Kriminológiai Tanszék,
kriminologus@gmail.com
- Pallo József, Dr., PhD, habilitált egyetemi docens,
bv. ezredes, főtanácsos,
Nemzeti Közszerológálati Egyetem Rendészettudományi Kar,
Tudományos dékánhelyettes,
pallo.jozsef@uni-nke.hu
- Szabó Andrea, Dr., PhD., tanszékvezető egyetemi docens,
pénzügyőr ezredes,
Nemzeti Közszerológálati Egyetem Rendészettudományi Kar,
Vám- és Pénzügyőri Tanszék
szabo.andrea@uni-nke.hu
- Szendrei Ferenc, Dr., Ph.D., tanszékvezető egyetemi docens,
rendőr ezredes, rendőrségi főtanácsos,
Nemzeti Közszerológálati Egyetem Rendészettudományi Kar,
Bűnügyi, Gazdaságvédelmi és Kiberbűnözés Elleni Tanszék
szendrei.ferenc@uni-nke.hu
- Szlifka Gábor, Dr., PhD.,ellenőrzési igazgatóhelyettes
NAV Pest megyei Adó- és Vámigazgatóság
szlifka.gabor@nav.gov.hu
- Vágó Zoltán dr., főosztályvezető
bv. ezredes,
BVOP Felderítési Főosztály
- Vörös Géza, Dr. PhD., történész, levéltáros, főosztályvezető
Állambiztonsági Szolgáltatok Történeti Levéltára
voros.geza@abtl.hu
- Zsitnyánszky Lilla, okl. vámszakértő

Borzán Anita* - Szekeres Bernadett*: Gazdaságvédelem: számveteli értékelés szerepe a világjárvány hatásainak kezelésében

Absztrakt

Az egyre élesedő piaci verseny minden gazdálkodó számára megnehezíti a hatékony működést, különös tekintettel a Covid19 világjárvány okozta gazdasági nehézségekre és recesszióra. A világjárvány terjedése miatt az egész világon és hazánkban is számos gazdaságvédelmi intézkedés lépett hatályba, amely közül tanulmányunkban a számveteli, adózási változásokra fókuszálunk. Ilyen gazdasági periódusban felerősödik a számveteli értékelések, számveteli politikai döntések hatása, hiszen a gazdálkodóknak olyan fontos döntéseket kell meghozniuk, amelyek alapvetően befolyásolják a vállalkozások további működését és eredményességét. A vezetőknek fokozottabban figyelembe kell venniük a jövőre vonatkozó információkat, a körülmények várható alakulását és lehetséges alternatívákat kell megfogalmazniuk.

A világjárvány következményei, a homeoffice, a távolságtartás jelentős hatást gyakorolt a dolgozók juttatásaira, a cafeteria szabályokra is. A munkáltatói költségek csökkentése és a munkavállalók többletjuttatásainak növelése egyaránt érvényesítésre kerül a jól átgondolt béren kívüli juttatások rendszerében.

Kutatásunkban azt a kérdést vizsgáljuk, milyen értékelési lehetőségek támogathatják a vállalkozások folyamatos működését számveteli és adózási területen, hogyan tudnak a gazdálkodók ezekkel az eszközökkel hatékonyan válságot kezelni. Tanulmányunkban kitérünk a koronavírus járvány miatt cafeteria rendszerben bekövetkezett komoly változásokra, azok hazai tendenciáira.

Kulcsszavak: számveteli értékelés, Covid19, beszámolóképzés, gazdaságvédelem, cafeteria

Abstract

The ever-increasing competition on the market makes it difficult for all types of businesses to operate efficiently, especially when considering the economic difficulties and recession caused by the Covid19 pandemic. Due to the spread of the pandemic, several economic protection measures came into force throughout the world and in our country as well, among which we focus on accounting and taxation changes in our study. In such economic periods, the impact of accounting evaluations and accounting policy decisions is intensified, as businesses have to make important decisions that fundamentally influence the future operation and effectiveness of enterprises. Managers should pay more attention to information about the future, the expected developments of circumstances and formulate possible alternatives.

The consequences of the pandemic, the home office, and social distancing had a significant impact on employee benefits and their rules. The reduction of the employer's costs and the increase of benefits of the employees are both implemented in the system of well-planned benefits.

* Dr. Borzán Anita, egyetemi docens, Budapesti Gazdasági Egyetem Pénzügyi és Számveteli Kar, Számveteli Tanszék, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4301-0175>, borzan.anita@uni-bge.hu

* Dr. Szekeres Bernadett, egyetemi adjunktus, ELTE Gazdálkodástudományi Intézet, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8137-1465>, szekeres.bernadett@gtk.elte.hu

In our research work we examine the question of what assessment options can support the continuous operation of businesses in both the accounting and taxation areas, and how enterprises can use these tools to effectively manage a crisis. In our study we cover the significant changes that have occurred in the employee benefit system due to the coronavirus epidemic and domestic trends in the Hungarian benefit system..

Keywords: *accounting analysis, Covid19, reporting, economic protection, employee benefits.*

Bevezetés

A számviteli beszámolási időszakokat tekintve megállapíthatjuk, hogy bár a vilá járvány nem indukált speciális számviteli elszámolási változásokat, a hatályban lévő értékelési lehetőségek közül számos terület hangsúlyosabbá, aktuálisabbá vált. A koronavírus következtében módosult a számviteli beszámolók közzétételének és ezzel összhangban az adóbevallások határideje 2020-ra, így kérdésként merült fel a mérlegkészítés időpontjának megváltoztatása és a számviteli politika módosítása. Abban az esetben, ha a gazdálkodó tevékenységében lényeges változás következett be és ennek hatása volt a 2019-es és az azt követő üzleti évek adataira, akkor azokat a kiegészítő mellékletben szerepeltetni kell. A megváltozott körülményeknek a hatására – termelés, szolgáltatás leállás, kapacitáskihasználtság csökkenése, átszervezések, elbocsátások – olyan számviteli szabályok alkalmazása is előtérbe került, melyek a koronavírus hatása miatt váltak szükségessé. Utóbbi csoportba tartoznak a béren kívüli juttatások veszélyhelyzettel összefüggő – a személyi jövedelemadó törvényben szabályozott – adóterheinek a mérséklését szabályozó kormányrendeletek.

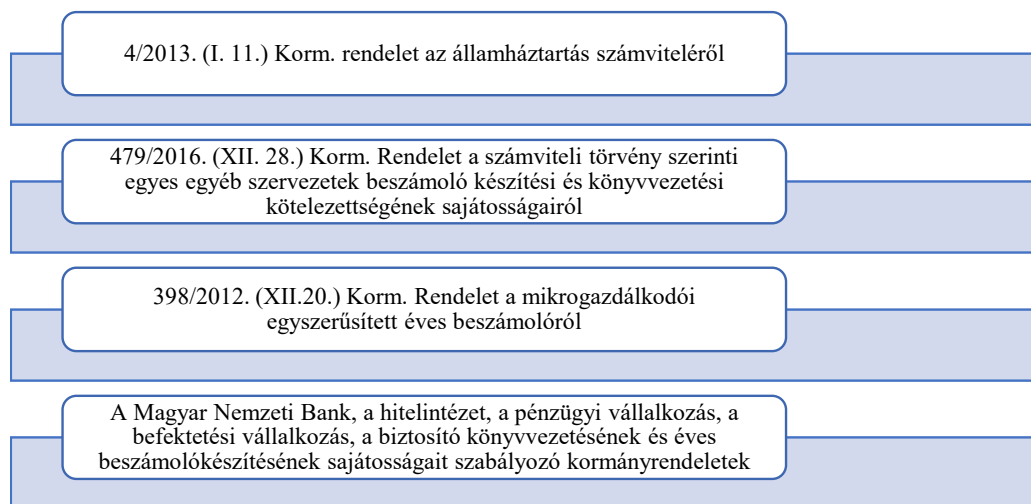
Tanulmányunkban a vilá járvány során alkalmazható értékelési lehetőségekkel, ezek számviteli politikára gyakorolt hatásaival foglalkozunk részletesen.

A számvitel, az információ szolgáltatás eszköze

A hazai számviteli előírások alapján a számviteli törvény (továbbiakban: Sztv.) hatálya alá tartozó gazdálkodó működéséről, vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről az üzleti év könyveinek zárását követően, a törvényben meghatározott könyvvezetéssel alátámasztott beszámolót köteles – magyar nyelven – készíteni. A társaság legfőbb szervének elfogadásával válik a számviteli beszámoló jogilag érvényes dokumentummá. A jóváhagyásra jogosult testület által elfogadott pénzügyi kimutatást az adott üzleti év mérlegfordulónapját követő ötödik hónap utolsó napjáig letétbe kell helyezni. Közzétételi kötelezettségének azzal tesz eleget a gazdálkodó, ha a beszámolót, a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló törvényben meghatározott módon a céginformációs szolgálatnak elektronikusan megküldi. A közzététel és a letétbe helyezés két, jól elkülöníthető elem, amelyekből a letétbe helyezésnek van nagyobb szerepe, mivel ez az eredeti, a képviselőre jogosult vezető aláírását tartalmazó beszámoló elhelyezését jelenti. A szabályozás oldaláról is összeforrt látszik a közzététel és a letétbe helyezés, amikor rögzíti, hogy a gazdasági társaság egyetlen lépéssel, azaz a beszámoló elektronikus megküldésével eleget tesz a közzétételi és letétbe helyezési kötelezettségének [7.]. Véleményünk szerint a jelenlegi digitális világban a két lépés már nem különül el egymástól, a digitalizációs kor kihívása ezeknek az elemeknek az újragondolását igényli.

A koronavírus járvány egyik pénzügyi kimutatásokra gyakorolt hazai hatása, hogy a 2019-es üzleti évre vonatkozóan a gazdálkodók dönthettek annak a lehetőségnek az alkalmazásáról, hogy az eredeti leadási határidőt elhalasztva legkésőbb 2020. szeptember 30-ig tegyék közzé a számviteli beszámolót, nyújtsák be a kapcsolódó adóbevallásokat. A pénzügyi kimutatások, az adóbevallások beadásának kizárólag erre az egy évre történő elhalasztása számos kérdést vetett fel számviteli, könyvvizsgálati és adózási területen egyaránt [7.].

A törvényi szint mellett hazánkban a számviteli értékelést, a beszámolást egyes speciális területen tevékenykedő gazdálkodók esetében kormányrendeletek szabályozzák (1. ábra).



1. ábra: Sajátos kormányrendeletek hazánkban
Forrás: saját szerkesztés

A Sztv. felhatalmazása alapján kiadott sajátos számviteli szabályokat tartalmazó kormányrendeletek szerinti tevékenykedőkre is alkalmazható volt a beszámoló készítési, nyilvánosságra hozatali, letétbehelyezési és közzétételi, továbbá benyújtási határidők meghosszabbítása, de a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodók beszámolóira ez a lehetőség nem vonatkozott.

A pénzügyi kimutatások a gazdasági szereplők döntéseinek megalapozásához szükséges és nélkülözhetetlen információk forrásai, elengedhetetlenek a tisztességes és szabályos működés fenntartásához. A Sztv. előírásaitól csak abban a kivételes esetben lehet – a könyvvizsgáló egyetértése és ilyen tartalmú nyilatkozata mellett – eltérni, ha az adott körülmények mellett a törvény valamely rendelkezésének alkalmazása nem biztosítja a megbízható és valós összképet. Minden ilyen eltérést – például a mérlegkészítés napjának módosítását – közölni kell a kiegészítő mellékletben, bemutatva annak indokait, valamint az eszközökre-forrásokra, a pénzügyi helyzetre és az eredményre gyakorolt hatását is.

Számviteli értékelés a világválság tükrében, a kutatás eredménye

Az értékelés a számvitelben az a tevékenység, amelynek keretében az egyes vagyonelemek értékét kiszámítjuk, ezzel két célnak is megfelelünk egyidőben, mert a beszámolóban szereplő vagyon a valóságnak megfelelő pénzügyi helyzetet tükrözi és a tényleges teljesítményt méri.

A világválság egyik legfontosabb kérdése, hogy a gazdálkodók tudják-e folytatni tevékenységüket, vagy veszélybe kerül a vállalkozás folytatásának számviteli alapelve. A koronavírus miatt sok szervezetnél fordult elő olyan mértékű tevékenységcsökkenés, részleges vagy teljes leállás, amelyek esetében megkérdőjelezésre került a vállalkozás folytatásának elve. Annak meghatározásához, hogy sérült-e a vállalkozás folytatásának elve, a gazdálkodónak értékelnie kellett minden jövőre vonatkozó adatot, információt és lépéseket kellett tenni azokkal kapcsolatban.

A koronavírus hatása az eszközök és források értékelésére

Az immateriális javak és a tárgyi eszközök a mérlegben a terv szerinti és terven felüli értékcsökkenéssel csökkentett és a visszaírással növelt, korrigált bekerülési értéken szerepelnek (2. ábra).

ÉRTÉKELÉS:	Bekerülési érték
	- Terv szerinti értékcsökkenési leírás
	- Eredményt módosító leértékelés
	+ Eredményt módosító visszaértékelés
	MÉRLEGÉRTÉK
	- Eredményt nem érintő felértékelés
	- Eredményt nem érintő felértékelés visszavezetése
	PIACI ÉRTÉK

2. ábra: Immateriális javak és tárgyi eszközök értékelése
Forrás: saját szerkesztés

A Sztv. értelmében az alapítás-átszervezés költségei elszámolhatók az adott üzleti évi eredményének terhére, de dönthet úgy a vállalkozás, hogy a költségeket aktiválja. Az elszámolás módjának meghatározásához számvitel-politikai döntés szükséges, a gazdálkodónak tehát meg kell határoznia, hogy az új tevékenységek indításával kapcsolódóan felmerült költségek aktiválásra kerüljenek-e vagy az eredmény elbírja a felmerült összegeket. Azok a tételek aktiválhatók, amelyek a vállalkozási tevékenység indításával, megkezdésével, jelentős bővítésével, átalakításával, átszervezésével kapcsolatos merültek fel és a tevékenység során a bevételekben várhatóan megtérülnek. A befejezett alapítás-átszervezés aktivált értékét 5 év vagy ennél rövidebb idő alatt kell leírni terv szerinti értékcsökkenésként [7.].

A koronavírus egyik következménye, hogy a gazdálkodók a tárgyi eszközeiket nem tudták az előre megtervezett ütemben lecserélni, ezért az aktiváláskor meghatározott használati időt követően is tovább kellett működtetniük. Az immateriális jószágoknál, tárgyi eszközöknél, ha az évenként elszámolásra kerülő értékcsökkenés megállapításakor, megtervezésekor figyelembe vett körülményekben – az adott eszköz használatának időtartamában, az adott eszköz értékében és a várható maradványértékben – lényeges változás következett be, akkor a terv szerint elszámolásra kerülő értékcsökkenés megváltoztatható, de a változás eredményre gyakorolt számszerűsített hatását a kiegészítő mellékletben be kell mutatni. Amennyiben egy adott eszköz használata, rendeltetése a besorolást követően megváltozik, mert az eszköz a tevékenységet, a működést tartósan már nem szolgálja vagy fordítva, akkor annak besorolását meg kell változtatni; az eszközt át kell sorolni a befektetett eszközök közül a forgóeszközök közé vagy fordítva, a forgóeszközök közül a befektetett eszközök közé [7.].

A koronavírus járvány miatt hangsúlyosabbá váltak a Sztv. azon előírásai, hogy ha a tárgyi eszköz használatának körülményeiben változás következik be, akkor a terv szerinti értékcsökkenés megváltoztatható, az eszköz átsorolandó, feleslegessé válás esetén indokolt lehet a terven felüli értékcsökkenés elszámolása is.

A céltartalék adott üzleti évi működésre tekintettel – az adózás előtti eredmény terhére – az összemérés és az óvatosság elve alapján, megfelelő becslési módszerekkel képzett tartalék, a tárgyidőszak pontos eredményének megállapítása céljából. A céltartalék képzési kötelezettség független az adott év eredményétől, így a céltartalékot akkor is meg kell képezni, ha az adott üzleti év eredménye veszteséges.

- Céltartalék képezhető az olyan várható, jelentős és időszakonként ismétlődő jövőbeni költségekre – fenntartási, átszervezési költségekre – amelyekről a fordulónapon feltételezhető vagy bizonyos, hogy a jövőben felmerülnek, de összegük vagy felmerülésük időpontja még bizonytalan. Ez a ráfordítás elszámolás is a számviteli politikai döntés függvénye.
- A világjárvánnyal kapcsolatban felmerülhet még az elbocsátások miatti céltartalék képzés, mert a végkielégítés jelentős terhet, kötelezettséget jelent. A következő évben esedékessé váló kifizetések fedezetére a Sztv. előírásai alapján a céltartalékot kötelezően meg kell képezni, így a végkielégítésre akkor, amikor következő év(ek)re a dolgozói elbocsátásokra, leépítésekre vonatkozó konkrét döntés megszületett.
- A számviteli törvény előírása alapján olyan hátrányos szerződésekre kötelező céltartalékot képezni, amely szerződések alapján a vállalkozásnál a veszteség biztosan bekövetkezik, és amely szerződések hátrányos jogkövetkezmények nélkül nem mondhatók fel [7.].

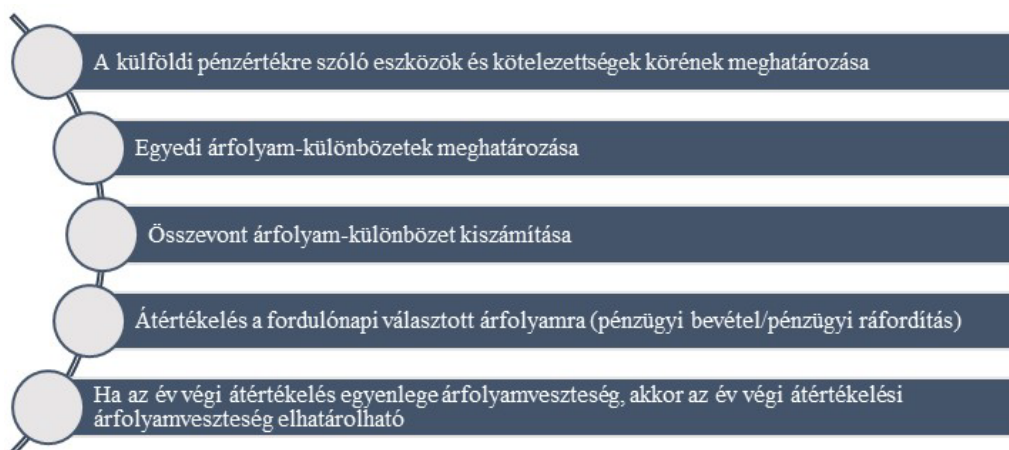
Láthatjuk, hogy a koronavírus számos olyan hatályban lévő számviteli értékelési lehetőségre és kötelezettségre ráirányította a figyelmet, amely megfelelő számviteli politikai döntés alapján céltartalék képzésével az előre látható kockázatokat és a feltételezhetően bekövetkező veszteséget kezelni tudja. Hangsúlyozzuk azonban, hogy a szokásos üzleti tevékenység rendszeresen és folyamatosan felmerülő költségeire nem képezhető céltartalék.

Az időbeli elhatárolások az összemérés és az időbeli elhatárolás elveiből következő elszámolások, amelyek célja a megbízható valós összkép, az eredmény pontos kimutatása. A Sztv. értelmében passzív időbeli elhatárolásként kell kimutatni a fordulónap előtti időszakot terhelő költséget, ráfordítást, amely csak a mérleg fordulónapja utáni időszakban merül fel. Ennek megfelelően a fizetendő kamatot addig kell a passzív időbeli elhatárolások között szerepeltetni, míg az a hitel- és kölcsönszerződés szerint nem esedékes. Az összemérés elve alapján például a 2021-es üzleti évet terhelő kamatot el kell számolni kamatráfordításként, ha az a 2021-es üzleti évet terheli, függetlenül annak pénzügyi teljesítésétől.

- A fizetési haladéktól függetlenül, ha a kamat a korábban megkötött hitel- vagy kölcsönszerződés alapján 2021-ben esedékessé vált mérlegfordulónapig, akkor azt a kamatráfordításokkal szemben egyéb rövid lejáratú kötelezettséggként ki kell mutatni.
- Abban az esetben, ha a szerződés szerint nem vált esedékessé mérlegfordulónapig a 2021-et terhelő kamat, akkor azt kamatráfordításként a passzív időbeli elhatárolásokkal szemben kell elszámolni [7.].

A világjárvány hatásainak csökkentése érdekében meghozott kormányzati intézkedések hatására a hitel- és kamatfizetések felfüggesztésre kerültek. Emiatt sok gazdálkodónál merült fel a kérdés, hogy ezeket a kamatokat hogyan kell a számviteli nyilvántartásokban szerepeltetni. Az előírások tükrében az üzleti évet terhelő kamatot a pénzügyi teljesítéstől függően el kell számolni kamatráfordításként az egyéb rövid lejáratú kötelezettségekkel vagy a passzív időbeli elhatárolásokkal szemben.

Év végén a devizás követelések és kötelezettségek körét át kell értékelni, ha könyvekben szereplő érték és a fordulónapi érték eltérő. A külföldi pénzügyi értékre szóló eszközök és kötelezettségek fordulónapi értékelésének lépéseit a 3. ábra foglalja össze.



3. ábra: Év végi devizás értékelés lépései
Forrás: saját szerkesztés

Az értékelés utolsó lépéseként a Sztv. előírása szerint az aktív időbeli elhatárolások között halasztott ráfordításként számolható el a devizaszámlán meglévő devizakészlettel nem fedezett, külföldi pénzürtékre szóló hiteltartozások esetén a tárgyévben, a mérlegfordulónapi értékelésből keletkezett és a pénzügyi műveletek egyéb ráfordításai között elszámolt – árfolyamnyereséggel nem ellentételezett – árfolyamveszteség teljes összege a pénzügyi műveletek egyéb ráfordításainak a csökkentésével. Az elhatárolás megképzése esetén kötelező a céltartalék képzése, valamint a lekötött tartalék megképzése az eredménytartalékból, az elhatárolt veszteség és a képzett céltartalék különbsége összegében [7.].

A világvárvány hatása, hogy a mérlegfordulónap devizaárfolyamai magasabbak az évközben keletkezett ügyletek könyv szerinti árfolyamainál, így az átértékelés jellemzően árfolyamveszteséget keletkeztet. Az árfolyamveszteség elhatárolását akkor is el lehet határozni, ha a korábbi években az év végi átértékelési árfolyamveszteséget nem határozta el a gazdálkodó. Ha egy vállalkozás azonban a korábbi években elhatározta az árfolyamveszteséget, akkor nincs választási lehetősége, az árfolyamkülönbszet elhatárolását követően újra meg kell állapítani a céltartalék és a lekötött tartalék összegét.

A világvárvány hatása a hazai cafeteria rendszerre

A munkáltatók természetbeni juttatás formájában a munkavállalóknak béren kívüli juttatást adhatnak, azaz cafeteria rendszert működtethetnek. A cafeteria eredetileg angol kifejezés, magyar jelentése önkiszolgáló étterem. Az elnevezés rendkívül találó, ugyanis a munkáltató által összeállított és felkínált béren kívüli juttatási rendszer elemei közül a munkavállalók a számukra kedvező elemeket választhatják ki, ahogy egy önkiszolgáló étteremben tennék. A juttatások, melyek számviteli elszámolása a személyi jellegű egyéb kifizetések közé tartozik, a munkavállalók teljesítményétől függetlenek, mivel a teljesítmény díjazását jutalom vagy prémium formájában a bérköltség elemeként szükséges kimutatni. A cafeteria juttatások eseti jellegűek és előre meghatározottak is lehetnek. Úgy véljük, fontos a cafeteria rendszer gazdálkodóknál történő fenntartása, mert a kedvezőbb adóterheken kívül motiváló szerepe lehet a hatékonyabb munkavégzés, a munkahelyi elköteleződés és a megbecsülés szempontjából is.

A béren kívüli juttatásoknak a hatályos személyi jövedelemadó törvény (Szja tv.) [6.] értelmében négy csoportja különíthető el:

- az adómentes,
- a klasszikus béren kívüli,
- az egyes meghatározott, valamint
- a jövedelemként adózó juttatások.

Adómentes juttatás a sportrendezvényre és a kulturális rendezvényre szóló bérlet vagy jegy külön-külön a minimálbért meg nem haladó összegben (1. táblázat). A minimálbértől függő értékhatár 2020-ban 161.000 Ft, 2021-ben 167.400 Ft, 2022-ben pedig 200.000 Ft. Annak ellenére, hogy a 2021. évi minimálbért csak január 28-án hirdették ki, ezért értéke csak február 1-jétől növekedett 167.400 Ft-ra, az egész naptári évre lehetőség volt a magasabb összeg figyelembevételére.

Cafeteria juttatás	2020. év		2021. év		2022. év	
	összegkorlát	közteher	összegkorlát	közteher	összegkorlát	közteher
Sportbelépő támogatás	161.000 Ft/év	0%	167.400 Ft/év	0%	200.000 Ft/év	0%
Kulturális szolgáltatás	161.000 Ft/év	0%	167.400 Ft/év	0%	200.000 Ft/év	0%
Óvodai, bölcsődei ellátás	Költségek mértékéig	0%	Költségek mértékéig	0%	Költségek mértékéig	0%
Víruseszteszt, védőoltás			Költségek mértékéig	0%	Költségek mértékéig	0%
Kerékpár használatba adása					Költségek mértékéig	0%

1. táblázat: Adómentes juttatások
Forrás: saját szerkesztés

A klasszikus béren kívüli juttatások adóterheit a Szja tv. 71. §-a [6.] szabályozza. A béren kívüli juttatások után 15% személyi jövedelemadót (szja) és a pandémia beköszöntekor 17,5% szociális hozzájárulási adót (szochó) kellett fizetnie a munkáltatónak (2. táblázat). 2020. április 21-ig összesen 32,5% adóterhet jelentett, tehát nettó 10.000 Ft béren kívüli juttatás bruttó keretösszege 13.250 Ft volt. A vizsgált időszak egészéről elmondható, hogy csak a Széchenyi Pihenőkártya (SZÉP kártya) juttatás tartozik a klasszikus béren kívüli juttatások közé. A Kormány 140/2020. (IV.21.) Kormányrendelete a Gazdaságvédelmi Akcióterv keretében a koronavírus-járvány gazdasági hatásainak mérséklése érdekében szükséges adózási könnyítésekről a kihirdetés napjától 2020. június 30-ig eltörölte a SZÉP kártya után fizetendő szochót, ezzel az adóteher a 15% szja-val vált azonossá. Ebből adódóan nettó 10.000 Ft béren kívüli juttatás bruttó keretösszege 11.500 Ft-ra csökkent. A rendeletet a 225/2020. (V. 22.) Korm. rendelet 1. §. A (3) módosította, melynek értelmében a SZÉP kártya juttatás a teljes 2020-as adóévben mentesült a szochó kötelezettség alól [3.].

A Szja tv. 71. § (1) alapján béren kívüli juttatás a SZÉP kártya

- „szálláshely alszámlájára utalt, szálláshely-szolgáltatásra felhasználható - több juttatótól származóan együttevve - legfeljebb 225 ezer forint támogatás;
- vendéglátás alszámlájára utalt, melegkonyhás vendéglátóhelyeken (ideértve a munkahelyi étkeztetést is) étkezési szolgáltatásra felhasználható - több juttatótól származóan együttevve - legfeljebb 150 ezer forint támogatás;
- szabadidő alszámlájára utalt, a szabadidő-eltöltést, a rekreációt, az egészségmegőrzést szolgáló, szolgáltatásra felhasználható – több juttatótól származóan együttevve - legfeljebb 75 ezer forint támogatás” [6.].

A 140/2020. (IV.21.) Kormányrendelet alapján a törvényben rögzített értékhatárok a szálláshely alszámlán 400 ezer Ft-ra, a vendéglátás alszámlán 265 ezer Ft-ra, a szabadidő alszámlán pedig 135 ezer Ft-ra emelkedtek [2.].

Időszak	Szálláshely alszámla		Vendéglátás alszámla		Szabadidő alszámla	
	összegkorlát	közteher	összegkorlát	közteher	összegkorlát	közteher
2020.01.01- 2020.04.20.	225.000 Ft/év	15% szja 17,5% szocho	150.000 Ft/év	15% szja 17,5% szocho	75.000 Ft/év	15% szja 17,5% szocho
2020.04.21- 2020.12.31.	400.000 Ft/év	15% szja	265.000 Ft/év	15% szja	135.000 Ft/év	15% szja
2021.01.01- 2021.12.31.	400.000 Ft/év	15% szja	265.000 Ft/év	15% szja	135.000 Ft/év	15% szja
2022.01.01-	225.000 Ft/év	15% szja 13% szocho	150.000 Ft/év	15% szja 13% szocho	75.000 Ft/év	15% szja 13% szocho

2. táblázat: SZÉP kártya juttatások adóterhei

Forrás: saját szerkesztés

2021-ben - először június 30-ig meghirdetve - a 2020. április 21-étől kormányrendeletekkel szabályozott könnyítések az adóterhek vonatkozásában fennmaradtak. Tehát a SZÉP kártya alszámláinak keretösszege továbbra is a rendelettel megállapított magasabb tartományban mozgott és kizárólag 15% szja terhelte. A 318/2021. (VI. 9.) Korm. Rendelet 6. § (2) az eredetileg első félévre meghirdetett könnyítéseket a veszélyhelyzet fennállása miatt a teljes 2021-es adóévre kiterjesztette [4.].

A 76/2018. (IV. 20.) Korm. rendelet 22. §-a [1.] 2021. december 31-ig, majd 2022. december 31-ig az egyes alszámlákra utalt összeg másik alszámlánál meghatározott szolgáltatás ellenértékének megfizetésére történő felhasználását is biztosítja.

2022. január 1-jétől a korábbi, kormányrendeletekkel szabályozott könnyítések, így a SZÉP kártya alszámláinak megemelt keretösszegei, a szocho mentesség, illetve a magasabb rekreációs keretösszegek is hatályon kívül helyezésre kerültek. Mivel 2022. január 1-jétől a szocho 13%-ra csökkent, az összes közteher mértéke 28%, vagyis nettó 10.000 Ft bruttó 12.800 Ft lekötését igényli. A 781/2021. (XII.24.) Kormányrendelet lehetővé tette, hogy 2022. február 1-jétől öt hónapon keresztül a SZÉP kártyára utalt összeget a kártyabirtokosok élelmiszerre használják fel [5.].

Az éves rekreációs keretösszeg minden gazdálkodónál 450 ezer Ft-ra változott a 2022-es évben.

Az egyes meghatározott juttatások esetében az átadott érték 1,18-szorosa után 15% szja-t és a veszélyhelyzet kihirdetésekor 17,5% szocho-t kellett megfizetni, ami összesen 38,35% adófizetési kötelezettséget keletkeztetett (3. táblázat), tehát nettó 10.000 Ft egyes meghatározott juttatáshoz 13.835 Ft bruttó keretösszeg elkülönítése volt szükséges. A Szja tv. 70. § (6) értelmében egyes meghatározott juttatás évi egy alkalommal az éves minimálbér 10%-át meg nem haladó csekély értékű ajándékként juttatott adóköteles jövedelem, valamint a 70. § (7) alapján a béren kívüli juttatásoknál nevesített összeghatárokat meghaladóan a SZÉP kártya alszámlákra utalt többletösszeg. Az összes cafeteria juttatás éves rekreációs keretösszeget meghaladó értéke is egyes meghatározott juttatásként viselkedik adózás szempontjából. A rekreációs keretösszeg egy adóévre a közszféra esetében 200 ezer Ft, egyéb gazdálkodóknál 450 ezer Ft volt. Utóbbi értékhatárokat a veszélyhelyzet következtében a 140/2020. (IV.21.) Korm. rendelet 400 ezer és 800 ezer Ft-ra megemelte a 2020-as évre. 2020. július 1-jétől az egyes meghatározott juttatások átváltási szorzószáma a szociális hozzájárulási adó 2% pontos csökkenése miatt 35,99%-ra, 2022. január 1-jétől pedig a további 2,5% pontos szocho visszaesés következtében 33,04%-ra mérséklődött. A folyamatos csökkenésből adódóan nettó 10.000 Ft egyes meghatározott juttatáshoz 2020 második félévétől csak 13.599 Ft, majd 2022-től 13.304 Ft bruttó keretösszeget kell biztosítani.

Időszak	Egyes meghatározott juttatások		
	Csekély értékű ajándék összegkorlát	közteher	összes közteher
2020.01.01.- 2020.06.30.	16.100 Ft/év	*1,18 * (15% szja + 17,5% szocho)	38,35%
2020.07.01.- 2020.12.31.		*1,18 * (15% szja + 15,5% szocho)	35,99%
2021.01.01.- 2021.12.31.	16.740 Ft/év	*1,18 * (15% szja + 15,5% szocho)	35,99%
2022.01.01.-	20.000 Ft/év	*1,18 * (15% szja + 13% szocho)	33,04%

3. táblázat: Egyes meghatározott juttatások adóterhei

Forrás: saját szerkesztés

A bérjövodelemként adózó juttatások között találjuk a helyi bérletet, a készpénz cafeteria, az önkéntes nyugdíj- és egészségpénztári hozzájárulásokat és több korábban kedvelt elemet is. Ezen juttatások nettó összegét először az összes bért érintő levonás érvényesítésével bruttosítani szükséges. A vetítési alap 66,5% (4. táblázat), ami a 15% szja, valamint 2020. július 1-jéig 10% nyugdíjjárulék, 7% egészségpénztári hozzájárulás és 1,5% munkaerőpiaci hozzájárulás, mint összesen 33,5%-os levonás következménye. A bruttó juttatási összeg után 17,5% szocho, 1,5% szakképzési hozzájárulást, 15% szja-t, illetve 18,5% egyéni járulékot kellett adóteherként elszámolni. Nettó 10.000 Ft kifizetéséhez 17.895 Ft elkülönítése vált szükségessé. A bérjövodelemként adózó juttatásoknál 2020. július 1-jétől az egyéni járulékok 18,5%-os társadalombiztosítási járulékká alakultak, illetve a szocho 15,5%-ra történő csökkenése miatt az összes teher a korábbi 78,95%-ról 75,94%-ra módosult, vagyis nettó 10.000 Ft 17.594 Ft összeg elkülönítését igényelte. 2022-ben a bérjövodelemként adózó juttatások összes terhe 69,925%-ra csökkent, mert a szocho csökkenése mellett megszűnt a 1,5%-os szakképzési hozzájárulás. A változás következtében nettó 10.000 Ft bruttó kerete 16.992 Ft-ra csökkent.

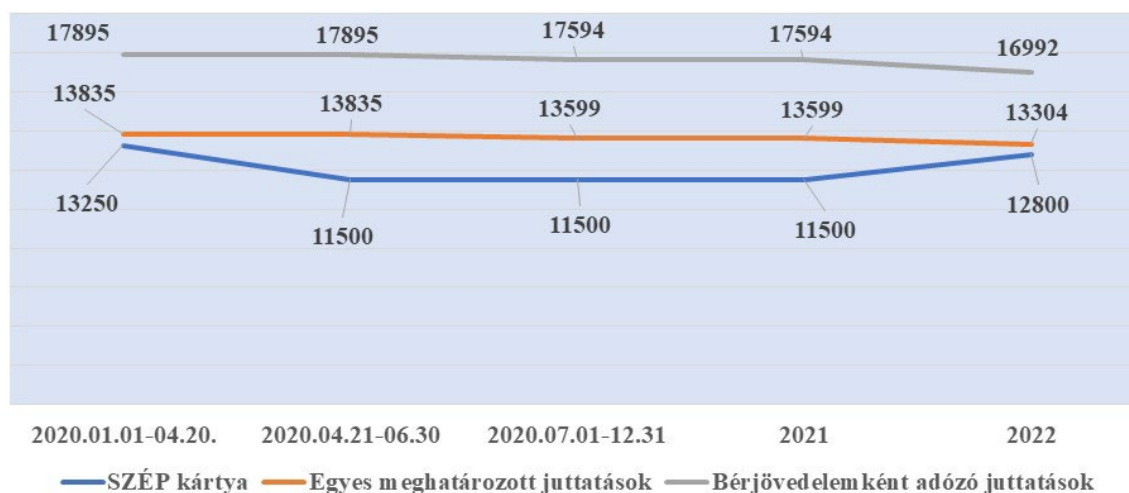
Időszak	Bérjövodelemként adózó juttatások			
	bruttó összeg	bruttó összeg közterhei		összes közteher
				bruttó összegre nettó összegre
		17,5% szocho+		
		1,5% szakképzési hozzájárulás+		<u>52,5%</u>
2020.01.01.- 2020.06.30.	<u>nettó összeg</u> 66,5%	15% szja+	52,5%	<u>66,5%</u>
		10% nyugdíjjárulék+		
		7% egészségbiztosítási hozzájárulás+		= 78,95%
		1,5% munkaerőpiaci hozzájárulás		
2020.07.01.- 2020.12.31.	<u>nettó összeg</u> 66,5%	15,5% szocho+		<u>50,5%</u>
		1,5% szakképzési hozzájárulás+	50,5%	<u>66,5%</u>
		15% szja+		
		18,5% társadalombiztosítási járulék		= 75,94%
2021.01.01.- 2021.12.31.	<u>nettó összeg</u> 66,5%	15,5% szocho+		<u>50,5%</u>
		1,5% szakképzési hozzájárulás+	50,5%	<u>66,5%</u>
		15% szja+		
		18,5% társadalombiztosítási járulék		= 75,94%
2022.01.01.-	<u>nettó összeg</u> 66,5%	13% szocho+		<u>46,5%</u>
		15% szja+	46,5%	<u>66,5%</u>
		18,5% társadalombiztosítási járulék		= 69,92%

4. táblázat: Bérjövodelemként adózó juttatások adóterhei

Forrás: saját szerkesztés

Következtetések

Napjainkban az elmúlt két év adatai alapján próbáljuk meg felmérni és következtetéseket levonni, hogy a koronavírus vilá járvány milyen hatással volt, van és lesz a gazdálkodók vagyonára és teljesítményére. A felmérések alapján jelentős azoknak a vállalkozásoknak a száma, amelyek működése alapjaiban változott meg, sok munkavállaló veszítette el az állását. Tapasztalataink alapján vannak olyan gazdálkodók, amelyeknél egyes tevékenységek elhagyásra, korlátozásra kerültek, vagy éppen új tevékenységi kör bevezetéséről döntöttek. Mindezek jelentős hatással vannak a kapacitások hasznosítására, az eszközök és források értékelésére, amelyek hatékony válságkezelési és gazdaságvédelmi eszközzé váltak. A számviteli elszámolások során olyan a Sztv. által megengedett, de gyakorlatban kevésbé használt értékelések kerültek a fókuszba, amelyeket korábbi időszakokban ritkábban használtak a könyvelők. 2020. áprilisától 2021. december 31-ig a koronavírus okozta veszélyhelyzet miatt a cafeteria rendszert érintően számos közteherbéli könnyítés került bevezetésre és fenntartásra (4. ábra). 2022. január 1-jével ezen kedvezmények jelentős részét hatályon kívül helyezték, de az alszámlák más alszámla szolgáltatásaira való felhasználása 2022. december 31-ig érvényesíthető, illetve több háztartás helyzetét könnyítette meg a február 1. és június 30. közötti időszakban a SZÉP kártyára utalt összeg élelmiszer célú felhasználása.



4. ábra: Nettó 10.000 Ft cafeteria juttatás bruttó keretösszegeinek alakulása, 2020-2022 (Ft)

Forrás: saját szerkesztés

A kiegészítő mellékletben értékelni kell a vállalkozó valós vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetét, az eszközök és a források összetételét, a saját és idegen tőke tételeinek, a likviditás és a fizetőképesség, valamint a jövedelmezőség alakulását. Ezért a számviteli politika meghatározó elemeit és azok változását, és eredményre gyakorolt hatását a kiegészítő mellékletben külön be kell mutatni. A kiegészítő mellékletben a foglalkoztatottakkal kapcsolatos számviteli elszámolások részletezésére is törekedni kell. A létszámadatok, az állománycsoportokra bontott átlagbérek mellett a számszaki és a szöveges részletező információk elemei a cafeteria juttatások is. Ha a vállalkozó nem, vagy nem a valóságnak megfelelően értékeli, akkor a könyvvizsgáló az írásbeli könyvvizsgálói jelentésben köteles bemutatni az általa feltárt tényeket és megállapításokat, kitérve az előző üzleti évre, továbbá a beszámoló mérlegfordulónapja után bekövetkezett jelentősebb eseményekre és főleg hátrányos változásokra, az éves eredményt befolyásoló kedvezőtlen tényezőkre bemutatására.

Tanulmányunk által érintett területeket az 5. ábra foglalja össze.

Tevékenységek megváltozása	Likviditás fenntartása	Cafeteria módosításai
<ul style="list-style-type: none"> vállalkozás folytatásának elvét érintő kérdések alapítás, átszervezés költségeinek aktiválása eszközök átsorolása, hasznosítása amortizáció, hasznos élettartam módosítása létszám leépítés miatt céltartalékképzés 	<ul style="list-style-type: none"> felfüggesztett kamatok elszámolása lehetséges kötbér fizetési kötelezettségek megjelenése üzleti tervek módosítása hátrányos szerződésekből eredő céltartalékképzés devizás árfolyamvesztés időbeli elhatárolása 	<ul style="list-style-type: none"> béren kívüli juttatások ösztönzése megemelt rekreációs keretösszegekkel a SZÉP kártya alszámláinak magasabb összeghatárai szociális hozzájárulási adó mentesség az alszámlák szabad felhasználása 2022.06.30-ig élelmiszerre költhető, SZÉP kártyára utalt összegek

5. ábra: Világjárvány miatt fókuszba kerülő értékelési területek
 Forrás: saját szerkesztés

A világjárvány következménye lehet az is, hogy az előző évi és a tárgyévi beszámoló adatai nem összehasonlíthatóak, ebben az esetben ezt a kiegészítő mellékletben külön be kell mutatni.

Irodalomjegyzék

- [1] 76/2018. (IV. 20.) Korm. rendelet a Széchenyi Pihenő Kártya kibocsátásának és felhasználásának szabályairól, <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1800076.kor>, letöltve: 2022.06.20.
- [2] 140/2020. (IV. 21.) Korm. rendelet a Gazdaságvédelmi Akcióterv keretében a koronavírus-járvány gazdasági hatásainak mérséklése érdekében szükséges adózási könnyítésekről, <http://www.kozlonyok.hu/nkonline/index.php?menuindex=200&pageindex=kozltart&ev=2020&szam=82>, letöltve: 2022.06.20.
- [3] 225/2020. (V. 22.) Korm. rendelet a Gazdaságvédelmi Akcióterv keretében a koronavírus-járvány gazdasági hatásainak mérséklése érdekében szükséges adózási könnyítésekről szóló 140/2020. (IV. 21.) Korm. rendelet módosításáról, <http://www.kozlonyok.hu/nkonline/index.php?menuindex=200&pageindex=kozltart&ev=2020&szam=118>, letöltve: 2022.06.20.
- [4] [318/2021. (VI. 9.) Korm. rendelet A koronavírus-világjárványt követő a gazdaság újraindítását elősegítő adózási intézkedésekről, <http://www.kozlonyok.hu/nkonline/index.php?menuindex=200&pageindex=kozltart&ev=2021&szam=107>, letöltve: 2022.06.20.
- [5] 781/2021. (XII.24.) Kormányrendelet a Széchenyi Pihenőkártya felhasználásának veszélyhelyzetben történő eltérő alkalmazásáról, <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A2100781.KOR&dbnum=1>, letöltve: 2022.06.20.
- [6] 1995. évi CXVII. törvény a személyi jövedelemadóról, <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99500117.tv>, letöltve: 2022.06.20.
- [7] 2000. évi C. törvény a számvitelről, <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0000100.tv>, letöltve: 2022.06.20.

